

UNIVERZA V LJUBLJANI
FILOZOFSKA FAKULTETA
CENTER ZA PEDAGOŠKO IZOBRAŽEVANJE

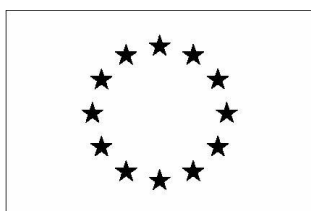

PEDAGOŠKA PRAKSA PRI SPECIALNIH DIDAKTIKAH NA FILOZOFSKI FAKULTETI

Avtorica: **dr. Danijela Trškan**

Soavtorji: **dr. Meta Lah, dr. Darja Mertelj, dr. Ana Marija Muster,
mag. Olga Paulič, mag. Marjana Šifrar Kalan, mag. Mihaela Zavašnik,
dr. Drago Žagar, dr. Alojzija Židan**

Ljubljana, november 2005

EVROPSKI SOCIALNI SKLAD

Gradivo projekta
Partnerstvo fakultet in šol 2004/05

Projekt sofinancirata Evropska unija iz Evropskega
socialnega sklada in Ministrstvo za šolstvo in šport

KAZALO

PREDGOVOR	3
UVODNE INFORMACIJE	5
PEDAGOŠKA PRAKSA	6
1. Namen	7
2. Izvajanje pedagoške prakse	8
3. Časovna razporeditev pedagoške prakse	9
4. Mentor študentom na praksi	10
5. Potrdilo za mentorje	11
6. Vloga in obveznosti mentorja	12
6.1 Organizacijska in vsebinska zasnova pedagoške prakse	12
6.2 Dokumentacija o pedagoški praksi	15
7. Vloga in obveznosti specialnega didaktika	16
8. Sodelovanje specialnega didaktika in mentorja	18
9. Kompetence študentov na pedagoški praksi	19
10. Obveznosti študentov	21
10.1 Minimalne obveznosti	21
10.2 Hospitacije	22
10.3 Nastopi	23
10.4 Dodatne dejavnosti	29
10.5 Dnevnik pedagoške prakse	29
11. Sodelovanje mentorja in študenta	32
12. Ocena pedagoške prakse študenta	34
13. Ovrednotenje pedagoške prakse	38
14. Posebnosti	39
15. Sezname	40
15.1 Seznam predmetov in izvajalcev	40
15.2 Spletne strani predmetov	41
15.3 Seznam literature	42
SKLEP	43

PREDGOVOR

Pedagoška praksa je bila že od nekdaj pomemben del izobraževanja učiteljev, nekoč zlasti osnovnošolskih. Ti so v okviru t. i. »učiteljskega modela« izobraževanja veliko časa preživeli v vadnicah, ob opazovanju in tudi posnemanju »vzornega«, izkušenega učitelja. Izobraževanje gimnazijskih učiteljev pa je bilo pretežno teoretično, ob predpostavki, da bo študent pozneje, ko bo v praksi, že sam znal povezati v številnih predmetih predstavljena načela in teorije. V prvem primeru je bilo zelo malo teorije – v drugem pa praktičnih izkušenj le za vzorec, med teorijo in prakso ni bilo tvorne povezave. Sledove takšnega dualizma je opaziti še danes, ko izobraževanje vseh učiteljev poteka na univerzitetni ravni in ko nas tudi evropski dokumenti, kot je Zelena knjiga o izobraževanju učiteljev v Evropi (2001), pa tudi zgledi večine evropskih držav, ki imajo po semester in več dobro organizirane prakse, spodbujajo in zavezujejo k spremembam.

Sodobno zasnovano izobraževanje učiteljev skuša v študijskih programih za bodoče učitelje čim tesneje povezati in preplesti teorijo in prakso. Sloni na sodobnih spoznanjih o tem, kako se učijo »profesionalci« – ne le učitelji, ampak tudi zdravniki, psihologi, pravniki ... Vsi ti sicer potrebujejo kakovostno znanje različnih disciplin, a jih s teoretičnim znanjem ne moremo opremiti »na zalogo« in pričakovati, da bodo svoje poklicne probleme reševali z neposredno uporabo teh spoznanj. Pri svojem delu se namreč srečujejo z edinstvenimi, večplastnimi in nepredvidljivimi situacijami, ki od njih terjajo vrednostno obarvane in preiščene odločitve. Zato se morajo naučiti, da delujejo kot »razmišljujoči praktiki« oz. kot profesionalci. To pa je mogoče le ob preiščeno načrtovani, odlično organizirani in časovno ustrezni, tj. terminsko in obsegovno kakovostno podprti pedagoški praksi.

Seveda je cilj pedagoške prakse tudi, da (bodoči) učitelji pridobijo vrsto temeljnih spretnosti in rutin, kot so: kako jasno razlagati, dajati navodila, voditi razpravo, organizirati sodelovalno učenje ali projektno učno delo, kako disciplinirati nemiren razred, kako pri ocenjevanju zastavljati vprašanja različnih taksonomskih stopenj, kako vključevati informacijsko tehnologijo ipd. Pri tem ne smemo pozabiti, da je namen prakse tudi in predvsem usposobiti študente, da se naučijo učiti se iz lastnih novih izkušenj, da se »naučijo pedagoško misliti«. To pomeni, da npr. po nastopu v razredu razmislijo, kakšni so bili učinki njihovih ukrepov v razredu, učinke analizirajo, kar pomeni, da presodijo, kaj se jim je bolj in kaj slabše posrečilo, ter ovrednotijo, zakaj je temu tako, ali so se učenci odzivali v skladu z njihovimi pričakovanji, so cilje dosegli, bi lahko ravnali tudi drugače. Pri tem se naučijo prepoznavati tisto, kar v temelju določa njihovo ravnanje: svoja pojmovanja in prepričanja o učencih, pouku, učiteljevi vlogi. Mentor je tisti, ki jih – v sodelovanju s fakultetnim učiteljem – k takšnemu razmišljanju spodbuja in jim pomaga, da izkušnje povezujejo s teorijo. Zapisi v mapi dosežkov, v dnevniku razmišljanja, so namenjeni prav temu in vedno znova je treba opozarjati, naj ne vsebujejo le opisov, »kaj se je zgodilo«, ampak tudi, kaj si ob tem mislim, kako si to razlagam.

Naloge pedagoške prakse se zato spreminjajo in širijo; ne gre več le za pridobivanje »preživetvenih« spretnosti ali za prakticizem, kot ji nekateri očitajo. Da bi praksa lahko odigrala te svoje nove in zahtevne vloge, morajo biti izpolnjeni nekateri pogoji, med drugim:

- zadostna količina (obseg) pedagoške prakse (en teden je odločno premalo; v tujini najdemo programe z 20 in več tedni nadzorovane prakse – poiskati bomo morali našim razmeram ustrezno razmerje med teorijo in prakso ter temu prilagoditi študijske programe, študijsko leto ...);
- primerna strukturiranost – stopnjevanost v zahtevnosti (nastopi pred kolegi so dober uvod v »prave« nastope, uveljavljajo se tudi nastopi v paru študentov; poučevati ves dan ali več dni zapovrstjo pa je že dobra vaja za znajdenje v resnični situaciji);
- primerno usposobljeni mentorji, ki niso le zgled inovativnih učiteljev, ampak znajo študentu poleg potrebnih informacij tudi dajati oporo, ga spodbujati k samostojnosti in zlasti k razmišljanju; se prilagajajo njegovim potrebam, ga aktivno poslušajo, mu dajejo primerno povratno informacijo ter ga v sodelovanju s fakultetnim učiteljem znajo tudi primerno oceniti;
- odprto vzdušje na šoli, na kateri tudi ravnatelj, drugi učitelji in svetovalni delavci vidijo v sprejemanju študentov na prakso izziv in priložnost za strokovni razvoj;
- vzpostavljen sistem čimbolj enakopravnega stalnega sodelovanja med mentorji in šolami ter fakultetnimi učitelji, z jasnimi dogovori o poteku, medsebojnih obveznostih, dokumentaciji ... Sem spada tudi status mentorja kot zunanjega sodelavca fakultete in še kaj.

Zagotavljanju strokovne osnove za čim bolj kakovostno prakso je namenjena pričujoča publikacija, ki je nastala v okviru evropsko sofinanciranega projekta Partnerstvo fakultet in šol v študijskem letu 2004/05, v katerem so strnili sile številni fakultetni učitelji in učitelji mentorji na šolah, ki naše študente sprejemajo na prakso. Tudi študenti so v anketi, ki je bila opravljena v okviru projekta, izrazili željo po več in boljši praksi. Publikacija je pomemben korak naprej v kakovostnem usposabljanju bodočih učiteljev na naši fakulteti.

ddr. Barica Marentič Požarnik

"V skladu s programom študent spoznava različne vidike učiteljeve vloge in tudi delovanja šole kot celote, ob tem pa postopoma prevzema vse več odgovornosti za delo v razredu. Pri tem se nauči osnovnih veščin načrtovanja, izvajanja in ovrednotenja pouka, pridobi pa tudi razmišljujoč odnos do pedagoške prakse, ko analizira in ovrednoti nastope kolegov in svoje lastne v skladu z dogovorjenimi kriteriji in merili, vodi dnevnik prakse oziroma sestavlja svoj portfolio – mapo dosežkov."

Marentič Požarnik, Barica (2004). Uvodne informacije. *Predmeti pedagoških smeri študija na Filozofski fakulteti*. Razmnoženo za potrebe projekta Partnerstvo fakultet in šol 2004/05. 10. 9. 2004. Ljubljana: Center za pedagoško izobraževanje Filozofske fakultete Univerze v Ljubljani. 4.

UVODNE INFORMACIJE

Pedagoška praksa se je na Filozofski fakulteti v preteklih študijskih letih izvajala le pri nekaterih pedagoških študijskih smereh oz. predmetih (didaktika angleščine, didaktika nemščine, didaktika geografije, didaktika slovenskega jezika in didaktika književnosti ter didaktika zgodovine).

V študijskem letu 2004/05 so se nekateri izvajalci specialnih didaktik vključili v projekt Partnerstvo fakultet in šol. Glavni cilji projekta so bili:

- dvigniti kakovost izobraževanja študentov – bodočih učiteljev;
- uvesti sprotno in strnjeno pedagoško prakso na pedagoških študijskih smereh;
- izpopolniti izvajalce specialnih didaktik za izvajanje različnih modelov stalnega strokovnega spopolnjevanja;
- izdelati predloge za študij pedagoških predmetov v skladu z načeli bolonjske deklaracije;
- uvesti timsko sodelovanje med fakultetnimi učitelji in učitelji na šolah;
- načrtovati (vsebinsko in organizacijsko) spremljanje in evalvacijo pedagoške prakse v sodelovanju z mentorji;
- sodelovati pri načrtovanju in izvajanju izpopolnjevanja učiteljev mentorjev (konzultacije, delavnice, seminarji).

Projekt Partnerstvo fakultet in šol je v študijskem letu 2004/05 spodbudil izvajanje pedagoške prakse tudi pri naslednjih predmetih: didaktiki španščine, didaktiki sociologije in didaktiki klasičnih jezikov.

V okviru projekta so bili organizirani številni seminarji, delavnice in sestanki za šolske koordinatorje, mentorje in fakultetne učitelje, kar je omogočilo izmenjavo izkušenj ter rojstvo številnih idej za izboljšanje organiziranja, izvajanja in ovrednotenja pedagoške prakse študentov dodiplomskega študija na Filozofski fakulteti.

Tako je v okviru projekta Partnerstvo fakultet in šol 2004/05 nastal pričujoči priročnik, namenjen specialnim didaktikom in drugim fakultetnim izvajalcem pedagoških predmetov za načrtovanje pedagoške prakse v prihodnjih letih. Predstavlja pa tudi poskus poenotenja izvajanja pedagoške prakse na Filozofski fakulteti.

dr. Danijela Trškan

PEDAGOŠKA PRAKSA

1. Namen

Na pedagoški praksi se študenti usposablajo za začetno samostojno opravljanje pedagoškega poklica.

Med pedagoško prakso spoznajo, v več primerih pa preizkusijo na naslednjih področjih učiteljevega dela:

- časovno razporejanje učne snovi, izdelovanje letnega delovnega načrta;
- načrtovanje in pisanje dnevnih učnih priprav;
- prilagajanje pouka različnih stopnjam in učencem;
- motiviranje, ponavljanje in preverjanje;
- vodenje komunikacije v razredu;
- uporabljanje informacijsko-komunikacijske tehnologije;
- vodenje razredne pedagoške dokumentacije (dnevnik, redovalnica ...);
- sodelovanje med učitelji (konference, strokovni aktivni, skupno načrtovanje ...);
- sodelovanje s starši (govorilne ure, roditeljski sestanki, prireditve ...);
- pedagoško samovrednotenje in samoocenjevanje, kolegialno vrednotenje in ocenjevanje ...

Primer ciljev pedagoške prakse:

1. "Seznani se z delom v osnovni oziroma srednji šoli z vidika učitelja slovenščine. Praksa študentu omogoča, da spozna življenje v šoli, ritem in tempo dela.
2. Spoznati učiteljevo delo in opazovati učitelja pri njegovem delu. Med prakso študent opazuje in se v živo pouči o znanju in spretnostih, ki jih učitelji potrebujejo pri svojem delu.
3. Sodelovati pri delu učitelja. Študent po svojih sposobnostih sodeluje pri učiteljevem delu in se v resničnem okolju vadi v delu, ki ga bo nekoč opravljal.
4. Razvijati ustrezno komunikacijo med obema udeležencema vzgojno-izobraževalnega procesa, torej med študentom učiteljem in učencem."

Krakar Vogel, Boža, Vogel, Jerca, Žbogar, Alenka (2004). Dnevnik prakse pri didaktiki slovenskega jezika in didaktiki književnosti. Filozofska fakulteta: Oddelek za slovenistiko. 3.

2. Izvajanje pedagoške prakse

- Pedagoška praksa poteka v 3. ali 4. letniku ali med absolventskim stažem.
- Pedagoška praksa traja najmanj en teden za posamezni predmet. Priporoča se dva tedna, po možnosti strnjeno.
- Študenti dveh družboslovnih predmetov opravljajo pedagoško prakso pri obeh predmetih.
- Študenti, ki študirajo dva moderna tuja jezika (razen klasičnih jezikov), opravljajo pedagoško prakso le pri enem predmetu. Izbor je prepuščen študentom.
- Študenti lahko opravljajo pedagoško prakso iz dveh predmetov na isti šoli.
- Študenti lahko opravljajo pedagoško prakso samostojno ali v dvojicah.
- Pedagoška praksa poteka v osnovni ali srednji šoli ali v drugih pedagoških ustanovah.
- Na pedagoški praksi študenti sami poskrbijo za svoje zdravstveno zavarovanje in malico.
- Študenti so na pedagoški praksi primerno oblečeni in se primerno obnašajo. Kažejo ustrezen odnos do mentorjev in učencev ter interes za opravljanje pedagoške prakse.
- Šole naj bi omogočale uporabo šolske knjižnice in predmetnih učil ter, če se le da, tudi fotokopiranje delovnih listov in pripravo prosojnic.
- Šole sklenejo s Filozofsko fakulteto oz. Centrom za pedagoško izobraževanje pogodbo o sodelovanju. CPI vodi evidenco šol, ki sodelujejo pri izvajanju pedagoške prakse.

Primer pogodbe:

*Univerza v Ljubljani, Filozofska fakulteta, Aškerčeva 2, Ljubljana,
ki jo zastopa dekan _____*

in

_____ *ki jo/ga zastopa*
(ime organizacije oz. podjetja in naslov)

_____ *(ime in priimek zakonitega zastopnika)*

skleneta

DOGOVOR O SODELOVANJU

PRI PEDAGOŠKI PRAKSI ŠTUDENTOV FILOZOFSKE FAKUTETE

1. Stranki dogovora soglašata, da ta dogovor začne veljati z dnem podpisa zakonitih zastopnikov.
2. Dogovor traja do preklica.
3. Dogovor je sestavljen v treh enakih izvodih, od katerih prejme prva stranka dva izvoda, druga pa en izvod.

_____ *(datum in kraj)*

_____ *(podpis zakonitega zastopnika)*

_____ *(datum in kraj)*

_____ *(podpis dekana Filozofske fakultete)*

Predlog: Danijela Trškan

3. Časovna razporeditev pedagoške prakse

Študenti opravljajo pedagoško prakso v terminih, ki jih določijo izvajalci posameznih specialnih didaktik.

Opravljanje pedagoške prakse se priporoča (glede na šole in mentorje, ki so sodelovali v projektu 2004/05) v januarju, februarju in marcu ali septembru in oktobru.

PREDMETI	Izvajanje 2005/06	Termin	Trajanje
Didaktika angleščine	4. letnik, OŠ in SŠ	ni določen	dva tedna: en teden v OŠ, en teden v SŠ
Didaktika filozofije	4. letnik, SŠ	ni določen	dva tedna
Didaktika francoščine	4. letnik, OŠ ali SŠ	ni določen	en teden
Didaktika geografije	3. letnik, OŠ	določen na začetku študijskega leta	en teden v OŠ
	4. letnik, SŠ	določen na začetku študijskega leta	en teden v SŠ
Didaktika hrvaščine in srbščine	4. letnik, OŠ	ni določen	dva tedna
Didaktika italijanščine	4. letnik, SŠ	ni določen	en teden
Didaktika klasičnih jezikov	4. letnik, OŠ ali SŠ	ni določen	en teden
Didaktika nemščine	4. letnik, OŠ ali SŠ	januar–marec	dva tedna
Didaktika psihologije	4. letnik, SŠ	ni določen	en teden
Didaktika ruskega jezika	4. letnik, SŠ	ni določen	en teden
Didaktika slovenskega jezika in didaktika književnosti	3. ali 4. letnik, OŠ ali SŠ	januar–februar	dva tedna
Didaktika sociologije	4. letnik, OŠ ali SŠ	ni določen	en teden
Didaktika španščine	4. letnik, SŠ ali Jezikovna šola	januar–marec	en teden
Didaktika umetnostne zgodovine	4. letnik, SŠ	ni določen	en teden
Didaktika zgodovine	4. letnik, OŠ ali SŠ	ni določen	trije tedni

4. Mentor študentom na praksi

Mentor študentom na praksi je lahko vsak učitelj, ki ima strokovni izpit. Naziv mentor ni potreben. Študent ima lahko le enega mentorja, sodeluje pa lahko tudi z drugimi učitelji (hospitacije, nastopi, konzultacije ...).

Učitelj je lahko mentor enemu oz. največ štirim študentom v šolskem letu.

Znanje profesionalnega mentorja:

1. Vsebinsko znanje (predmetno, strokovno znanje).
2. Splošno pedagoško znanje (o pouku, o vzgoji, šoli ...).
3. Psihološko znanje (poznavanje učencev, individualnih razlik, procesa učenja ...).
4. Specialnodidaktično znanje (pedagoško-vsebinsko znanje).
5. Kurikularno znanje (o učnih načrtih, pravilnikih, zakonodaji ...).
6. Praktično znanje (akcijsko znanje, izkustveno, situacijsko znanje, poklicne kompetence ali spretnosti ...).

Marentič Požarnik, Barica (2000). Profesionalizacija izobraževanja učiteljev – nujna predpostavka uspešne prenove. *Vzgoja in izobraževanje*. 31/4. 21–22.

Pomembne kompetence mentorja za študente na pedagoški praksi so naslednje:

- mentor pozna delovanje šole;
- kaže pozitiven odnos do predmeta;
- razmišlja o svojem pouku;
- postopno vpeljuje študente v samostojno pedagoško delo;
- vodi in usmerja študenta;
- aktivno posluša;
- svetuje;
- pomaga pri pripravah na nastope;
- spodbuja samoanalizo študentovega nastopa;
- ocenjuje študentovo delo;
- je empatičen, komunikativen, vztrajen, potrpežljiv, inovativen in organiziran.

5. Potrdilo za mentorje

Potrdilo za mentorje pripravi CPI in so v skladu s pravilnikom o napredovanju učiteljev iz leta 2002.

Pravilnik o napredovanju zaposlenih v vzgoji in izobraževanju v nazive. Uradni list RS, št. 54/2002.

"20. člen

Dodatno strokovno delo strokovnega delavca, ravnatelja oziroma direktorja, povezano z vzgojno-izobraževalnim delom v zavodu, se vrednoti in točkuje:

a) z eno točko:

/.../

- (3) tri hospitacije za študente ali dijake (vzorni nastop),
- (4) mentorstvo petim študentom za pripravo za nastop,
- (5) enotedensko mentorstvo za vsakega študenta oziroma dijaka na pedagoški oziroma andragoški praksi /.../"

Pravilnik o napredovanju zaposlenih v vzgoji in izobraževanju v nazive. Uradni list RS, št. 54/2002.

Potrdilo se izda na podlagi izpolnjenih mentorjevih obrazcev, ki jih določijo specialni didaktiki. Potrdilo za vsakega mentorja posebej izpolni in podpiše izvajalec specialne didaktike ter ga odda v CPI najkasneje do konca maja. CPI pošlje potrdilo na šolo najkasneje do konca junija. V primeru, da učitelj potrebuje potrdilo pred junijem, ga specialni didaktik izpolni, podpiše in odda v CPI pred rokom oddaje.

Poštno stroške krijejo oddelki specialnih didaktik.

Primer potrdila:

Številka potrdila:

Datum izdaje:

POTRDILO o izvajanju mentorstva študentu/-ki na pedagoški praksi

Filozofska fakulteta Univerze v Ljubljani
potrjuje, da je

_____ (ime in priimek učitelja)
_____ (naziv šole, naslov šole)

v obdobju _____ (enega tedna, dveh tednov, treh tednov; od ... do)

izvedel/-la in organiziral/-a pedagoško prakso

pri predmetu _____ (naziv predmeta):

Število vzornih nastopov učitelja/-ice:

Število nastopov študenta/-ke:

Število študentov/-k:

Predstojnik/-ica katedre za didaktiko _____ : Dekan Filozofske fakultete:

Predlog: Danijela Trškan

6. Vloga in obveznosti mentorja

Mentor v skladu z zahtevami specialnih didaktik določi termin opravljanja prakse. Podpiše tudi soglasje, s katerim potrdi sprejem študenta za opravljanje pedagoške prakse.

Primer pisnega soglasja oz. dovoljenja:

Podpisani/-a _____
izjavljam, da lahko študent/-ka _____
opravlja pedagoško prakso na

(naziv in naslov šole)
predvidoma od _____ do _____.

V/Na _____

Podpis mentorja: _____

Predlog: Danijela Trškan

6.1 Organizacijska in vsebinska zasnova pedagoške prakse

Mentor pripravi program za eno-, dvo- ali tritedensko pedagoško prakso v skladu z navodili, ki jih pripravijo specialni didaktiki. Program predvideva tudi izvajalce posameznih dejavnosti.

1. primer

2. primer

3. primer

Načrt za enotedensko prakso	Načrt za dvotedensko prakso	Načrt za tritedensko prakso
1. dan 2. dan 3. dan 4. dan 5. dan	1. dan 2. dan 3. dan 4. dan 5. dan	1. dan 2. dan 3. dan 4. dan 5. dan
	1. dan 2. dan 3. dan 4. dan 5. dan	1. dan 2. dan 3. dan 4. dan 5. dan
		1. dan 2. dan 3. dan 4. dan 5. dan

V pomoč pri sestavljanju programa, zlasti za večtedensko pedagoško prakso, je lahko tudi priročnik Bizjak, Cvetka (2004). *Organizacija pripravništva na šoli*. Ljubljana: Zavod Republike Slovenije za šolstvo.

Učitelj mentor naj bi bil organizator, vzornik, informator, izobraževalec, svetovalec, ocenjevalec ...

Mentor mora načrtovati (lahko tudi skupaj s študentom):

- hospitacije,
- čas za pogovor s študentom o svojem delu in o hospitacijah,
- nastope študenta,
- čas za priprave na nastope študenta,
- čas za pogovor s študentom po nastopu in načrtovanje novih nastopov.

Primer navodil za mentorja:

- "Sprejmite študenta kot bodočega, še neizkušenega sodelavca.
- Predstavite ga svojim sodelavcem in svojim učencem.
- Dovolite mu, da vas spremlja v zbornico in spozna tudi življenje v njej.
- Predstavite mu svoje učence (kaj potrebujejo različne starostne skupine učencev ali posamezniki, kaj jih zanima, kakšne težave imajo ipd.).
- Omogočite mu, da bo s kakšno dejavnostjo sodeloval tudi pri urah, pri katerih naj bi samo opazoval – morda glasno branje besedila, spremljanje dela v skupinah, priprava vprašanj za delo v skupinah (seveda pod vašim nadzorom).
- Omogočite mu, da se seznaní z učnim načrtom in z vašim letnim delovnim načrtom.
- Seznanite ga z učbeniki, delovnimi zvezki, priročniki in drugimi učnimi pripomočki, ki jih uporabljate pri svojem delu.
- Seznanite ga z življenjem na šoli, še posebno tistim, ki je neposredno povezano z delom slovenista: različni krožki, knjižnica, tekmovanja ...
- Poudarite pomembnost dobrih priprav za uspešno delo v šoli.
- Pomagajte mu analizirati opazovane ure in pripraviti nastop.
- Komentirajte njegov nastop in oceno, s katero ga boste ocenili."

Krakar Vogel, Boža, Vogel, Jerca, Žbogar, Alenka (2004). Priročnik za učitelje – mentorje pri pedagoški praksi. Filozofska fakulteta: Oddelek za slovenistiko. 3.

Mentor lahko s pomočjo drugih učiteljev ali vodstva šole načrtuje tudi druge dejavnosti:

- predstavitev šole, šolske zakonodaje, predmetnika in urnika, letnega delovnega načrta šole;
- predstavitev šolske dokumentacije (dnevnik, redovalnica ipd.);
- ogled šole oz. šolskih prostorov;
- seznanitev z učitelji in delavci šole;
- pogovor s knjižničarjem;
- pogovor s šolsko svetovalno službo;
- pogovor z vodstvom šole;
- govorilne ure, roditeljski sestanki, sestanki aktivov, pedagoške konference;
- izvenšolske dejavnosti (krožki, ekskurzije ...);
- hospitacije pri drugih učiteljev itd.

Primer načrtovanja dvotedenske pedagoške prakse

Datum	Vsebina	Dejavnost	Št. ur	Izvajalec
1. dan	Vključevanje v šolsko delo	Seznanitev z mentorjem, učitelji in z drugimi delavci šole in dogovor o poteku pedagoške prakse	1	Mentor
		Ogled šolskih prostorov in predstavitev šole	1	Ravnatelj
		Hospitacije mentorja	2	Mentor
2. dan	Seznanitev s šolo in razredi	Predstavitev učnega načrta, urnika, mentorjeve letne priprave, dnevnih priprav	1	Mentor
		Hospitacije mentorja	3	Mentor
3. dan	Priprava na pouk	Predstavitev učil in seznanitev z uporabo učnih pripomočkov v razredu	1	Tehnični delavec ali mentor
		Hospitacije mentorja	2	Mentor
		Pogovor z mentorjem o hospitacijah	1	Mentor
4. dan	Knjižnica	Obisk knjižnice in pogovor	1/2	Knjižničar
	Svetovalna služba	Obisk šolske svetovalne službe in pogovor	1/2	Svetovalni delavec
	Hospitacije	Hospitacije pri drugih učiteljih ali krožkih	2	Učitelji
5. dan	Šolsko ali domače delo	Pisanje hospitacijskih zapisnikov in urejanje dnevnika	2	Študent
		Priprava na nastope	6	Študent
6. dan	Izvajanje pouka	Nastopi študenta	1	Študent
		Pogovor po nastopu in načrtovanje drugega nastopa	1	Mentor in študent
	Šolsko ali domače delo	Priprava na nastope	6	Študent
7. dan	Izvajanje pouka	Nastopi študenta	2	Študent
		Pogovori po nastopih	1	Mentor in študent
8. dan	Izvajanje pouka	Nastopi študenta	2	Študent
		Pogovori po nastopih	1	Mentor in študent
9. dan	Domače delo	Priprava na nastope	6	Študent
10. dan	Izvajanje pouka	Nastopi študenta	3	Študent
		Pogovor po nastopih in pregled dnevnika	1	Mentor in študent

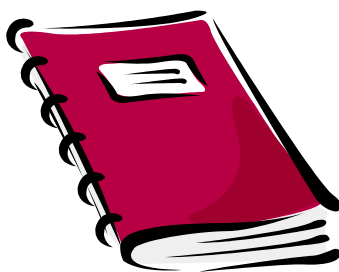
Predlog: Danijela Trškan

6.2 Dokumentacija o pedagoški praksi

Mentor izpolnjuje in podpisuje različne obrazce, ki jih pripravijo specialni didaktiki, in so lahko naslednji:

- opazovalni obrazci,
- ocenjevalni obrazci za nastope,
- ocenjevalni obrazec za celotno pedagoško prakso,
- seznam oz. zbirnik hospitacij,
- seznam oz. zbirnik nastopov študentov,
- seznam oz. zbirnik dodatnih dejavnosti,
- anketni vprašalnik itd.

Specialni didaktiki določijo, katere obrazce mentorji pošljejo po pošti in katere vložijo v dnevnik pedagoške prakse študenta. Mentor lahko pregleda dnevnik pedagoške prakse, ki ga sestavijo študenti.

Mentor lahko vodi evidenco o študentih tako, da v svoji osebni mapi shranjuje:

- podatke o študentih, ocenjevalne obrazce, sezname opravljenih hospitacij;
- potrdila, ki jih dobi od Filozofske fakultete;
- informacije, navodila in gradiva za izvajanje pedagoške prakse.

Del osebne mape mentorja je lahko tudi njegov dnevnik razmišljanja (opazovanje, spremljanje, komuniciranje, ocenjevanje, komentar, razmišljanje, razlaga, občutje, slutnja, ideja, načrt ...).

7. Vloga in obveznosti specialnega didaktika

Specialni didaktik pripravi in informira študente o pedagoški praksi. Pripravi priložnik za študente oz. osnovne informacije z navodili.

Primer pisnih navodil za študente nemščine v študijskem letu 2004/05

Draga študentka, dragi študent!

Pedagoška praksa je del vašega izobraževanja pri didaktiki nemščine in praktična priprava na vaš bodoči poklic. Da boste pri tej praksi čim več pridobili, se marsičesa naučili in preverili tudi svoj ustvarjalni duh ter predvsem občutili, kaj pomeni poučevati, smo za vas pripravili tudi nekaj obveznosti, ki jih morate med prakso izpolniti. Čim skrbneje se boste njihovega izpolnjevanja lotili, tem več boste pridobili. Dobili boste natančna navodila za opravljanje prakse. Obveznostim smo pripisali priporočila, npr. da hospitirate pri čim več različnih učiteljih in svojih kolegih. Priporočila upoštevajte, če vam to omogoča dana situacija.

Pomembno je, da ste med prakso čim več časa prisotni na šoli. Poiščite zanimive sogovornike in si poizkusite ustvariti celostno sliko šolskega dogajanja. Pri pogovoru z mentorjem/mentorico bodite čim bolj radovedni. Vprašajte, česar ne veste ali ne razumete! Če med prakso potekajo občolske dejavnosti (športni, naravoslovni, informativni dnevi ipd.), se jih udeležite. Na nastope se dobro pripravite, ko boste v razredu, pa zaupajte vase in v svoje znanje.

Urejeno mapo pedagoškega dnevnika z vašo dokumentacijo ter dokumentacijo, ki vam jo bo izročil/-a mentor/-ica, morate oddati na Katedri za didaktiko nemščine do konca marca 2005.

Ocena pedagoške prakse zajema naslednje sklope:

- splošno oceno prakse ter ocene treh najboljših nastopov (oceni mentor/-ica)
- oceno pedagoške mape (oceni didaktičarka)

Skupna ocena pedagoške prakse je del ocene pri predmetu Didaktika nemščine-vaje, ki vsebuje tudi oceno seminarske naloge in njene predstavitev, aktivno udeležbo na vajah ter ostale naloge, ki jih pri vajah morate opraviti.

Za vse informacije med prakso imate na voljo el. naslova: brigita.kosevski@quest.arnes.si, ana-marija.muster@quest.arnes.si.

Želimo vam uspešno prakso!

Izr. prof. dr. Ana Marija Muster,
Puljič,

predstojnica Katedre za didaktiko
nemščine

Lekt. mag. Brigita Kosevski

mentorica za prakso

Didaktika nemščine

Specialni didaktik določi termin opravljanja pedagoške prakse ali pa izbor termina prepusti študentom in učiteljem mentorjem.

Specialni didaktik priskrbi tudi šolo oz. mentorja, če študent ne more pridobiti šole za opravljanje prakse.

Pripravi tudi **uvodno pismo za vodstvo šole**.

Za mentorja pripravi tudi **posebno pisno soglasje**, s katerim mentor potrdi sprejem študenta za opravljanje pedagoške prakse (12). Specialni didaktik posreduje naslov šole CPI-ju, ki pripravi pogodbo za dogovor o sodelovanju (8).

Specialni didaktik pripravi **priročnik ali pisna navodila za mentorje**, ki naj vključujejo število hospitacij, število nastopov in število ur dodatnih dejavnosti, ki jih morajo študenti opraviti. Ravno tako pa tudi kratka navodila za izpolnjevanje dokumentacije.

Primer pisnih navodil za mentorje 2004/05

Spoštovana mentorica, spoštovani mentor!

Najlepše se vam zahvaljujemo, da ste pripravljeni tudi v tem študijskem letu sprejeti naše praktikantke in praktikante na prakso na vašo šolo.

Večinoma se študenti odločijo sami, kje bodo opravljali prakso. Po možnosti jo opravljajo v svojem domačem kraju in če se le da, pri svoji nekdanji profesorici oz. profesorju, kar je tudi razumljivo, saj jih na vas vežejo lepi spomini in prepričani so, tako kot mi, da se bodo pri vaših urah in z vašo pomočjo veliko naučili. Le tako lahko pridobijo nujno potrebne izkušnje, preden "zares" stopijo samostojno v razred. Praksi je namenjen čas od začetka januarja do začetka marca. Želeli bi, da se v tem časovnem okviru dogovorite z njimi za prakso. Zavedamo se, da jo morate prilagoditi tudi svojim obveznostim pri pouku in na šoli.

Študenti so dobro seznanjeni z vsemi svojimi zadolžitvami. Imajo tudi vzorce hospitacijskih zapisnikov, priprav in naslovne strani pedagoškega dnevnika.

V študijskem letu 2004/05 smo na Katedri za didaktiko na podlagi dosedanjih izkušenj in povratnih informacij od mentoric in mentorjev ter študentk in študentov nekoliko spremenili organizacijsko in vsebinsko zasnovo pedagoške prakse. V želji, da ne bi prihajalo do nejasnosti, smo napisali kratke napotke za vas (glej navodila).

Na vaši šoli ima lahko študent samo eno mentorico oz. mentorja prakse /.../. Pri vas opravi tudi hospitacije, zelo pa je zaželeno, da mu omogočite hospitiranje tudi pri vaši kolegici oz. kolegu, ki poučuje nemščino. Nastope pa študenti lahko opravijo samo pri mentorici/mentorju. Na koncu prakse izpolnite zbirnik hospitacij in nastopov, na katerega napišete število hospitacijskih ur in nastopov ter ga podpišete, žigosate in ga izročite študentki/študentu. V primeru, da je študent/-ka hospitiral/-a tudi pri vaših kolegih na šoli, le-ti prav tako izpolnijo obrazec, ki je namenjen samo njim. Prosimo vas, da po končani praksi študentom vročite izpolnjene, podpisane in žigosane liste za ovrednotenje in podpišete vso ostalo dokumentacijo.

Upamo, da so navodila dovolj jasna, če pa se vam bodo porodila še kakršnakoli vprašanja v zvezi s prakso, jih lahko naslovite na nas osebno po e-pošti:

izr. prof. dr. Ana Marija Muster
lekt. mag. Brigita Kosevski Puljič

ana-marija.muster@quest.arnes.si
brigita.kosevski@quest.arnes.si

Še enkrat se vam zahvaljujemo za sodelovanje in vas lepo pozdravljamo!

Izr. prof. dr. Ana Marija Muster,
predstojnica Katedre za didaktiko nemščine

Didaktika nemščine

Po končani pedagoški praksi specialni didaktik pregleda študentov pedagoški dnevnik in dokumentacijo, ki jo dobi od mentorja (potrdila, sezname, ocenjevalne obrazce ipd.) ter zaključí oceno za pedagoško prakso.

Specialni didaktik izpolni tudi potrdilo o izvajanju mentorstva študentu/-ki na pedagoški praksi (11) za vse mentorje in jih odda na CPI do konca maja.

Na koncu šolskega leta mentorjem pošlje tudi **zahvalno pismo**.

8. Sodelovanje specialnega didaktika in mentorja

Sodelovanje med specialnim didaktikom in mentorjem naj poteka na organizacijskem in vsebinskem področju, saj je potrebno skupno načrtovanje, spremljanje in vrednotenje pedagoške prakse.

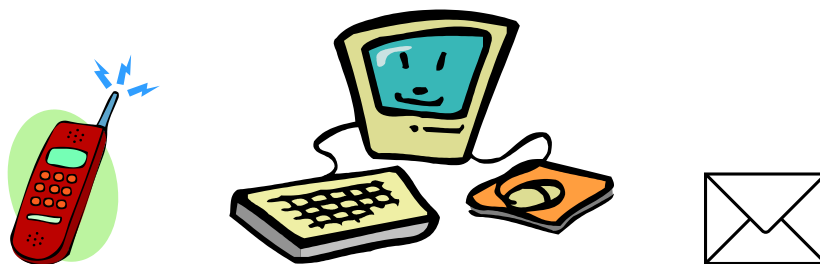
Specialni didaktik lahko pomaga mentorju sestaviti program za pedagoško prakso.

V primeru pedagoške prakse v Ljubljani ali v okolici Ljubljane lahko specialni didaktik tudi obišče šolo in se pogovori z mentorjem, skupaj pa lahko ocenita nastop študenta ipd.

Specialni didaktik lahko organizira srečanja z mentorji na začetku šolskega leta ali v okviru seminarjev. Vsaj pisno mora mentorje seznaniti s študijskim programom in zahtevami za pedagoško prakso na začetku šolskega leta.

Rezultate študentskega ovrednotenja pedagoške prakse naj bi specialni didaktik posredoval tudi mentorjem v pisni ali ustni obliki.

Med pedagoško prakso lahko specialni didaktik komunicira z mentorjem in/ali s študentom po telefonu, elektronski pošti ali pošti.

Mentor naj ne bi bil le izvrševalec navodil fakultetnega učitelja, ampak naj bi posredoval svoje izkušnje ter pomagal izdelovati študijska gradiva ter stremel k izboljšanju kakovosti pedagoške prakse.

9. Kompetence študentov na pedagoški praksi

Pedagoška praksa je ena od obveznosti študentov pedagoške smeri. Omogoča, da študenti v praksi pridobljeno fakultetno znanje v praksi preizkusijo oz. nadgradijo določene kompetence.

V nadaljevanju so predstavljene kompetence, ki jih študent lahko pridobi pri pedagoških predmetih na Filozofski fakulteti (skupnih splošnih pedagoško-psiholoških predmetih in specialnih didaktikah), nekatere izmed njih pa lahko poglobi na pedagoški praksi. Kompetence so vzete iz Učnih načrtov splošnih pedagoško-psiholoških predmetov in specialnih didaktik na Filozofski fakulteti 2005.

"Učinkovito poučevanje

- je usposobljen za preoblikovanje in posredovanje strokovno-predmetnih vsebin na učencu razumljiv način;
- pri uresničevanju šolskega kurikulumu ustrezno povezuje cilje učnih načrtov, vsebine, načine učenja in razvoj učencev;
- učinkovito načrtuje, organizira in izvaja učne aktivnosti;
- obvlada principe raziskovanja na pedagoškem področju ter jih uporablja pri izboljševanju učenja in poučevanja;
- spodbuja aktivno in neodvisno učenje, ki učencem omogoča, da sami načrtujejo, spremljajo, vrednotijo in uravnavajo svoje učenje;
- spodbuja sodelovalno učenje, ki učencem omogoča razvoj socialnih veščin za uspešno sodelovanje v različnih heterogenih skupinah.

Vseživljenjsko učenje

- uporablja ustrezne metode za motiviranje učencev in razvija strategije, ki omogočajo vseživljenjsko učenje;
- spodbuja prožnost in vztrajnost pri soočanju z novimi izzivi in nalogami ter sposobnost samovrednotenja pri učencih;
- pri delu uporablja informacijsko-komunikacijsko tehnologijo in pri učencih razvija informacijsko pismenost;
- pri učencih razvija komunikacijske in socialne veščine.

Vodenje in komunikacija

- učinkovito komunicira z učenci in razvija pozitivne odnose z njimi;
- oblikuje spodbudno učno okolje in skupnost učencev, v kateri se ceni različnost in v katerih se učenci počutijo sprejete, varne in samozavestne;
- oblikuje jasna pravila za vedenje in disciplino v razredu; pravila temeljijo na spoštovanju vseh udeležencev;
- se uspešno sooča z neprimernim vedenjem, agresivnostjo, konflikti in uporablja ustrezne strategije za njihovo reševanje;
- daje vsem učencem enake možnosti in prilagaja delo njihovim individualnim posebnostim;
- prepozna učence s posebnimi potrebami, njihova močna in šibka področja, prilagaja delo njihovim zmožnostim in po potrebi sodeluje z ustreznimi strokovnjaki in ustanovami.

Preverjanje in ocenjevanje znanja ter spremljanje napredka učencev

- ustrezno uporablja različne načine spremljanja, preverjanja in ocenjevanja napredka posameznega učenca v skladu s cilji ter daje konstruktivno povratno informacijo;
- spremlja in vrednoti napredek učencev na področju usvajanja strategij učenja, učenja socialnih veščin, bralne in informacijske pismenosti;
- seznanja starše in druge odgovorne osebe o napredku učencev.

Širše profesionalne kompetence

- razvija pozitiven odnos do učencev, kaže spoštovanje do njihovega družbenega, kulturnega, jezikovnega, verskega izhodišča;
- pri svojem delu upošteva etična načela in zakonska določila;
- kaže in spodbuja pozitivne vrednote, stališča in vedenje, ki ga pričakuje od učencev;
- učinkovito komunicira in sodeluje s starši ter drugimi osebami, odgovornimi za učence;
- sodeluje z drugimi učitelji in sodelavci na šoli;
- se vključuje in sodeluje v različnih aktivnostih v ožjem in širšem okolju ter na področju izobraževanja;
- načrtuje, spremlja, vrednoti in uravnava lasten profesionalni razvoj."

Peklaj, Cirila (2005). Kompetence študentov. *Učni načrti splošnih pedagoško-psiholoških predmetov in specialnih didaktik na Filozofski fakulteti*. Ljubljana: Center za pedagoško izobraževanje Filozofske fakultete Univerze v Ljubljani (za potrebe projekta Partnerstvo fakultet in šol v letih 2004 in 2005). 7.

"NAJPOMEMBNEJŠE SPRETNOSTI POUČEVANJA

1. **Načrtovanje in priprava:** spretnosti, ki jih potrebujemo za izbiro izobraževalnih ciljev in rezultatov učne ure, ter način, kako si jih pridobimo.
2. **Predstavitve učne ure:** spretnosti, ki jih potrebujemo za uspešno vključevanje učencev v učno situacijo, zlasti še v razmerju do kakovosti učiteljevih navodil.
3. **Vodenje učne ure:** spretnosti, ki so povezane z organizacijo in vodenjem učnih dejavnosti, ki potekajo med učno uro in vzdržujejo pozornost, interes in vključevanje učencev.
4. **Razredna klima:** spretnosti, ki so potrebne za vzpostavljanje in vzdrževanje pozitivne naravnosti in motivacije učencev.
5. **Disciplina:** spretnosti za vzdrževanje reda in za ravnanje z učenci, ki se neprimerno vedejo.
6. **Ocenjevanje napredka učencev:** spretnosti, ki jih potrebujemo za ocenjevanje napredka učencev, in sicer opisno (kar pomaga k nadaljnjemu razvoju učencev) in številčno (kar določa učni uspeh).
7. **Refleksija in evalvacija:** spretnosti za vrednotenje lastnega dela, da bi tako izboljšali svojo prihodnjo prakso."

Resnik Planinc, Tatjana. Predavanja 2004/05. http://www.ff.uni-lj.si/geo/gradiva/studijska_gradiva/didaktika_geografije/gradiva_didaktika.html (20. 6. 2005).

10. Obveznosti študentov

Študenti opravljajo pedagoško prakso na osnovnih in/ali srednjih šolah ter drugih pedagoških ustanovah (npr. jezikovne šole, muzeji ...), s katerimi ima Filozofska fakulteta že sklenjen oz. bo sklenila dogovor o sodelovanju (8).

Priporoča se, da študenti pridobijo mentorjevo soglasje oz. dovoljenje za opravljanje prakse najkasneje en mesec pred začetkom pedagoške prakse (12). Priporoča se dogovor že na začetku šolskega leta, tako da lahko mentorji boljše načrtujejo pedagoško prakso.

Pisno soglasje oddajo specialnemu didaktiku, ki nato naslov šole posreduje CPI-ju, da lahko pripravi pogodbo o sodelovanju, in to v primeru, da šola še ni sklenila dogovora o sodelovanju.

10.1 Minimalne obveznosti

Na pedagoški praksi morajo študenti:

- opraviti hospitacije,
- opraviti nastope,
- izpolniti in napisati dnevnik.

Specialni didaktiki določijo število hospitacij, število samostojnih nastopov in tudi število ur dodatnih dejavnosti na šoli glede na trajanje pedagoške prakse.

V nadaljevanju je predstavljeno možno število hospitacij, nastopov in število ur dodatnih dejavnosti pri eno-, dvo- ali tritedenski pedagoški praksi pri specialnih didaktikah na Filozofski fakulteti.

Obveznosti za enotedensko prakso	Obveznosti za dvotedensko prakso	Obveznosti za tritedensko prakso
4–8 hospitacij	6–12 hospitacij	8–16 hospitacij
4–8 samostojnih nastopov	6–10 samostojnih nastopov	8–12 samostojnih nastopov
2–6 ur dodatnih dejavnosti	4–10 ur dodatnih dejavnosti	8–14 ur dodatnih dejavnosti
-----	-----	-----
Skupaj najmanj 10 ur na šoli in najmanj 10 ur domačega dela.	Skupaj najmanj 20 ur na šoli in najmanj 20 ur domačega dela.	Skupaj najmanj 30 ur na šoli in najmanj 30 ur domačega dela.

Primer navodil za študente:

»Izkoristite možnosti, ki vam jih nudi strnjena pedagoška praksa, seznanite se z načinom življenja in dela v šoli (šolskih in obšolskih dejavnosti, knjižnice ...). Pogovarjajte se z mentorjem in njegovimi kolegi o izkušnjah, ki jih imajo: kaj jih pri delu veseli, jim je v zadovoljstvo in s čim niso zadovoljni, kako se pripravljajo na svoje ure, iz katerih virov črpajo, katere priročnike uporabljajo pri svojem delu. Ko boste učitelja opazovali pri njegovem delu, si poleg zapiskov, ki jih boste delali, da bi izpolnili ta dnevnik, zapisujte tudi posebnosti, ki so pritegnile vašo pozornost, tj. zanimive, uporabne in ustvarjalne ideje, ki jih boste lahko kdaj tudi sami uporabili v razredu.

Ker boste gostje svojih mentorjev, njihovih šol in učencev, naj vas opozorimo, da spoštujete šolski red in pravila, ki jih predpisujejo posamezne šole, da je na ure potrebno prihajati točno, se od ur predčasno ne sme odhajati, da upoštevate vsa dodatna navodila, ki vam jih bo posredoval mentor, sodelujete pri vseh dejavnostih, ki sodijo med prakso v delo vašega mentorja (poleg njegovega dela v razredu še npr. pedagoške konference, mentorstvo krožka, spremstvo učencev ...).

Ljudje se pri svojem delu učimo iz pozitivnih in negativnih izkušenj. Ne pričakujte, da boste imeli možnost opazovati samo idealno zastavljene in izpeljane ure. O urah, ki jih boste opazovali, se z mentorjem natančno pogovorite in jih komentirajte, pri tem pa se izogibajte osebni ocenjevanju.«

Krakar Vogel, Boža, Vogel, Jerca, Žbogar, Alenka (2004). Dnevnik prakse pri didaktiki slovenskega jezika in didaktiki književnosti. Filozofska fakulteta: Oddelek za slovenistiko. 3.

10.2 Hospitacije

Študenti lahko hospitirajo pri različnih tipih učnih ur, ne samo pri urah obravnavanja učne snovi, ampak tudi pri urah ponavljanja učne snovi ali pri ocenjevanju.

Med hospitacije spadajo tudi vse ure, ki so izvedene na šoli, npr. pri drugih predmetih, izbirnih predmetih itd. Študenti lahko hospitirajo tudi pri svojih kolegih na pedagoški praksi.

Pri hospitacijah lahko študenti opazujejo vse didaktično-metodične elemente oz. celo učno uro, lahko pa samo določene elemente (npr. komunikacijo, uporabo učnih sredstev, uporabo učnih metod in oblik itd.).

Po hospitacijah mentorja se svetuje tudi pogovor med mentorjem in študentom.

Osnovni elementi, ki naj bi bili vključeni v obrazce za hospitacije, so naslednji:

- učitelj
- šola
- razred
- datum
- predmet
- učna enota – naslov učne ure
- učni cilji
- učne oblike
- učne metode
- učna sredstva
- medpredmetno povezovanje

- didaktična načela
- časovno načrtovanje
- potek učne ure – struktura učne ure

Specialni didaktiki določijo še druge elemente, ki so lahko vključeni v hospitacijske obrazce (npr. učna tema, motivacijske tehnike, tip učne ure, pojmi, zapis učne snovi ...).

Elementi, ki naj bi jih študent opazoval pri hospitacijah, so lahko:

- Izbor učne vsebine.
- Problemskost vsebine.
- Medpredmetna povezanost.
- Aktualnost učne vsebine – aktualizacija.
- Odnos do učencev.
- Govor in jezik.
- Postavljanje vprašanj, sprejem odgovorov učencev.
- Odzivanje učencev.
- Verbalna in neverbalna komunikacija.
- Vodenje in navodila.
- Spodbujanje in motiviranje učencev.
- Preprečevanje neprimerne vedenja.
- Disciplina.
- Vzgojni elementi.
- Gibanje učitelja po razredu (mimika, geste, govorica telesa).
- Tempo učne ure.
- Prehodi med etapami.
- Aktivnost učencev in zadolžitve, sodelovanje učencev itd.

Izbor elementov določijo specialni didaktiki, prav tako obliko poročil zapisnikov.

Hospitacijska poročila oz. zapisniki, ki jih študenti napišejo, so lahko sestavljeni v obliki vprašanj in odgovorov, prostih odgovorov, preglednic ali različno oblikovanih obrazcev. Hospitacijska poročila lahko vključujejo tudi komentarje ali osebna mnenja študentov glede izvedbe elementov pri opazovani učni uri.

10.3 Nastopi

Študenti lahko opravljajo delne oz. mini nastope (15–20 minut) ali celourne nastope.

Posamezni predmeti oz. specialne didaktike določijo število mini nastopov in število samostojnih nastopov (pa tudi število nastopov, ki jih lahko študenti ponovijo v drugem razredu z isto učno vsebino ali število nastopov z isto učno vsebino, vendar z metodičnimi različicami itd.).

10.3.1 Pisne učne priprave

Pisne učne priprave naj vključujejo uvodne podatke, potek učne ure in priloge.

Uvodni podatki so lahko naslednji

Osnovni podatki	Didaktično-metodični podatki
-----------------	------------------------------

<ul style="list-style-type: none"> • ime in priimek študenta • naziv in naslov šole • razred • datum • učitelj mentor – ocenjevalec 	<ul style="list-style-type: none"> • učna tema • učna enota • učni cilji • učne oblike • učne metode • učne tehnike • učna sredstva • didaktične etape • didaktična načela • pojmi • medpredmetna povezanost • tip učne ure • domača naloga • literatura
--	--

Potek ure naj vključuje:

- delo učitelja,
- delo učenca,
- učne etape s časovnim načrtovanjem, etapne učne cilje, učne oblike, metode in tehnike, učna sredstva ipd.

K prilogam lahko študenti priložijo:

- zapis učne snovi,
- slikovne ali besedne prosojnice, fotokopije prosojnic,
- fotokopije učnih listov itd.

Študenti morajo izdelati učne priprave in se pogovoriti o nastopu z mentorjem pred nastopom. Obrazci za učne priprave se od predmeta do predmeta deloma razlikujejo.

Priprava na vzgojno-izobraževalno uro ¹			
Razred:	Datum:	Šola:	Kandidat: Mentor:
Učna enota:		Operativni vzgojno-izobraževalni cilji:	
Učna tema:			
Učne oblike:			
Učne metode:			
Učna sredstva:			
Domače delo:			
Viri in literatura:			

Potek vzgojno-izobraževalne ure

Učitelj	Učenec

¹ To pripravo je izdelala Akta, Obr. 13, 164, DZS.

10.3.2 Ocenjevanje nastopov

Specialni didaktiki pripravijo obrazce za mentorje, s pomočjo katerih lahko spremljajo, opazujejo in dajejo povratno informacijo študentom po nastopu, lahko pa jih uporabljajo tudi za ocenjevanje študentovih nastopov.

Obrazci se torej lahko uporabljajo za samoocenjevanje študentov, za preverjanje in za ocenjevanje nastopov, lahko jih uporabljajo študenti in mentorji.

Število nastopov, ki jih morajo mentorji oceniti, določijo specialni didaktiki.

10.3.2.1 Ocenjevalni obrazci za nastope

Ocenjevalni obrazci naj vključujejo naslednje uvodne podatke:

- študent
- šola
- razred
- datum
- mentor (ocenjevalec)
- učna enota

Ocenjuje naj se predvsem priprava in izvedba učne ure. Posamezne elemente določijo specialni didaktiki. V pomoč je lahko seznam elementov, ki naj bi jih študent opazoval pri hospitacijah (10.2).

Svetuje se, da specialni didaktiki oblikujejo ocenjevalne obrazce za mentorje tako, da vključijo različne kriterije, da lahko mentorji le označijo, katero raven posameznega kriterija je študent dosegel. Kot prilogo priložijo podrobne opise ravni kriterijev. Obrazci lahko vključujejo tudi dodatne opisne komentarje mentorja.

10.3.2.2 Primeri ocenjevalnih obrazcev za nastope

V nadaljevanju so predstavljeni primeri oz. izseki različno oblikovanih in sestavljenih ocenjevalnih obrazcev za nastope.

Prvi primer je iz: Tomič, Ana (1990). *Teorija in praksa spremljanja pouka*. Ljubljana: Zavod RS za šolstvo in šport. 92–93.

Učiteljeva dejavnost	OCENE:
1. Vidne kakovostne značilnosti priprave na uro.	1 2 3 4 5
2. Raven pokazanega smisla za ustvarjanje prikladnega pedagoškega ozračja v razredu.	1 2 3 4 5
3. Pokazana zanesljivost in komunikativnost.	1 2 3 4 5
4. Jasnost, preglednost in komunikativnost ter prepričljivost učiteljeve dejavnosti.	1 2 3 4 5
5. Stopnja sodobnosti pri uporabi učnih oblik, metod, postopkov, sredstev in tehnik.	1 2 3 4 5
6. Kazalniki o doseženih učnih ciljih in nalogah učne ure.	1 2 3 4 5
7. Ustreznost in skladnost besedne in nebesedne komunikacije.	1 2 3 4 5
8. Splošni vtis in sklepna ugotovitev o kakovosti učiteljeva dela z učenci.	1 2 3 4 5
9. Skrb za učni jezik.	1 2 3 4 5

Drugi primer je iz: Bizjak, Cvetka. (2004). *Organizacija pripravnštva na šoli*. Ljubljana: Zavod Republike Slovenije za šolstvo (Danielsonovi kriteriji in standardi). 99–100, 106–107.

Primeri opisov kriterijev

Elementi	Nezadovoljivo	Osnovno	Strokovno	Odlično
Učne aktivnosti, učne metode	Učne aktivnosti niso primerne za učence ali za doseganje zastavljenih ciljev. Niso v skladu z načelom postopne graditve znanja in niso v skladu s sodobnimi spoznanji o učinkoviti organizaciji pouka.	Nekatere učne aktivnosti so primerne za učence in so v skladu z načrtovanimi cilji. Aktivnosti občasno sledijo načelu postopne graditve znanja in samo nekatere so v skladu s sodobnimi spoznanji o učinkoviti organizaciji pouka.	Večina učnih aktivnosti je primernih za učence in so v skladu z načrtovanimi cilji pouka. Praviloma sledijo načelu postopne graditve znanja in večina jih je v skladu s sodobnimi spoznanji o učinkoviti organizaciji pouka.	Učne aktivnosti so smiselno prilagojene učencem in doseganju učnih ciljev. Logično so povezane v skladno celoto in so v skladu s sodobnimi spoznanji o učinkoviti organizaciji pouka.
Artikulacija pouka	Tematski sklop ali učna ura nima jasno definirane strukture oz. je struktura kaotična. Časovna razporeditev je nerealna.	Tematski sklop ali učna ura ima prepoznavno strukturo, čeprav se ne udejanja skozi ves pouk. Večina časovnih opredelitev je primernih.	Tematski sklop oz. učna ura ima jasno oblikovano strukturo v okviru katere so organizirane učne aktivnosti. Časovne opredelitve so primerne.	Tematski sklop oz. učna ura ima jasno strukturo, ki omogoča različne poti za doseganje učnih ciljev. Poti so prilagojene različnim potrebam učencev.
Navodila za delo	Učiteljeva navodila vnašajo zmedo med učenci.	Učiteljeva navodila so preveč podrobna ali pa jih kasneje, po začetni zmedi med učenci, treba dopolniti in pojasniti.	Učiteljeva navodila so učencem jasna in dovolj natančna.	Učiteljeva navodila so učencem popolna jasna in že vnaprej predvidevajo morebitne nesporazume.
Kakovost vprašanj	Učiteljeva vprašanja ne usmerjajo učencev v razmišljanje.	Nekatera učiteljeva vprašanja usmerjajo učence v razmišljanje, druga ne. Učitelj pogosto učencem ne da dovolj časa za razmislek.	Večina učiteljevih vprašanj usmerja učence v razmišljanje. Učenci imajo dovolj časa, da nanje odgovorijo.	Vsa učiteljeva vprašanja so skrbno premišljena in usmerjajo učence v razmišljanje. Učenci imajo vedno dovolj časa za odgovore. Tudi učenci oblikujejo mnogo vprašanj.

Specialni didaktiki lahko sestavijo ocenjevalne obrazce v obliki preglednic, ki vključujejo opise stopenj oz. ravni posameznih kriterijev. Mentor tako določi raven, ki ga je študent dosegel pri nastopu, opisi pa so mu v pomoč, da lahko študentu svetuje glede izboljšanja nastopa. Takšni obrazci so lahko koristni tudi za ustno ali pisno informacijo o nastopih študentov.

Tretji primer je iz: Trškan, Danijela. (2004). Primer alternativnega ocenjevanja nastopov študentov. *Preverjanje in ocenjevanje*. 1/4. 57–64. Nastop se ocenjuje tako, da se stopnje kriterijev točkujejo. Vsoto doseženih točk lahko spremenimo v oceno.

Primer iz ocenjevalnega obrazca za nastope

Kriteriji za učni nastop	0	0,5	1	Število doseženih točk
Uvajanje – motivacija	Motivacijske tehnike ali ponovitvena vprašanja so zelo pomanjkljivo izvedena v uvajalnem delu ali jih ni. Učni cilji niso napovedani.	Motivacijske tehnike ali ponovitvena vprašanja so manj ustrezno izvedena v uvajalnem delu. Učni cilji in vsebina so le delno napovedani.	Motivacijske tehnike ali ponovitvena vprašanja so zelo ustrezno izvedena v uvajalnem delu. Učni cilji in vsebina so napovedani.	
Ustrezno sprotno in končno ponavljanje	Sprotno ponavljanje je izvedeno le pri nekaterih didaktičnih poudarkih, pregled nalog ni izveden v celoti. Zaključno ponavljanje ni izvedeno.	Sprotno ponavljanje je izvedeno v celoti, vendar ni ustrezen pregled nalog. Zaključno ponavljanje ni izvedeno v celoti.	Sprotno ponavljanje je ustrezno in v celoti izvedeno s pregledom vseh nalog. Zaključno ponavljanje je izvedeno v celoti s pregledom nalog.	
Uporaba tabelske slike (zapisa učne snovi)	Tabelska slika (zapis učne snovi) se ne uporablja oz. se ne uporabi v celoti. Zapis učne snovi ni ustrezno oblikovan za delo v razredu.	Tabelska slika (zapis učne snovi) se uporabi v celoti, vendar ne metodično ustrezno. Zapis učne snovi je manj ustrezno oblikovan za delo v razredu.	Tabelska slika (zapis učne snovi) se ustrezno metodično in vsebinsko uporabi v razredu. Zapis učne snovi je zelo ustrezno oblikovan za delo v razredu.	

Četrty primer je ocenjevanje nastopa pri predmetu Didaktika nemščine (avtorice: Ana Marija Muster, Brigita Kosevski Puljić, Saša Podgoršek). Mentorji označijo, katero raven je študent dosegel pri posameznih kriterijih ter dodajo tudi svoja opažanja.

OVREDNOTENJE NASTOPA

-

DIDAKTIKA NEMŠČINE

Študent/-ka

Šola

Razred

Mentor/-ica

Datum

Nastop št. 1

2

3

(obkrožite)

Prosimo, da ovrednotite nastop študenta/-ke s pomočjo spodnje razpredelnice. Razdelka A in D lahko deloma ovrednotite že pred nastopom. Ocenjevalna lestvica: 1 neustrezno, 2 šibko, 3 dobro, 4 zelo dobro, 5 odlično.

	1	2	3	4	5	Opombe
A: Priprava in načrtovanje učne ure						
Jasnost zastavljenih ciljev						
Zaporedje faz učne ure						
Pestrost aktivnosti						
Primernost učnega gradiva in pripomočkov						
Priprava: oblika, domiselnost, dodatno gradivo						
B: Izvedba učne ure						
Uvodna motivacija						
Predstavitve nove snovi						
Uporaba različnih tehnik in tipov vaj pri utrjevanju nove snovi (besed, slovnice)						
Omogočanje produktivne rabe jezika						
Motiviranje učencev in vzdrževanje zanimanja						
Uravnoteženost med aktivnostmi za doseganje pravilnosti in komunikativnosti						
Uporaba table in ostalih učnih pripomočkov						
Preverjanje usvojenega znanja						
Časovna razporeditev in tempo učne ure						
Faze učne ure: tekoči prehodi						
Popravljanje napak						
Zaključek učne ure						
Doseganje ciljev						
C: Komunikacija z razredom						
Sposobnost empatije						
Glas: slišnost, prilagodljivost situaciji						
Govorica telesa: gestika, mimika, oči						
Ustvarjanje vzpodbudnega ozračja						
Organizacija in izvedba aktivnosti						
Obvladovanje težav						
Organizacija razredne interakcije – razne socialne oblike (pari, skupine)						
Dajanje navodil						
	1	2	3	4	5	Opombe
D: Jezik						
Študent/-ka govori tekoče nemško – v pravilnem registru						
Prilagodljivost znanju učencev						
Uporaba slovenščine je v pomoč učencem						
Jezik v pripravi:						
– nemščina (primeri)						
– slovenščina (metajezik)						
E: Realizacija didaktičnih načel						
Primernost						
Individualizacija in socializacija						
Povezanost z življenjem						
Pestrost						
Sistematičnost in postopnost						
Nazornost						
Ekonomičnost						

- refleksije za predpriprave,
- podrobne učne priprave,
- refleksije po posameznih nastopih,
- mentorjeve pisne povratne informacije,
- mentorjeve ocene nastopov,
- mentorjevo splošno oceno prakse,
- dodatno pedagoško gradivo,
- refleksije o pedagoški praksi v celoti,
- evalvacijo mentorjevega dela,
- poročila intervjujev z mentorjem in drugimi učitelji,
- krajše raziskovalno delo (ankete, opazovanja),
- poročila o delu šole, ravnatelja, knjižničarja ali šolske svetovalne službe,
- poročila o prisotnosti na ostalih šolskih dejavnostih (roditeljski sestanek, športni, kulturni ali naravoslovni dan, ekskurzije ...).

Elemente, vključene v pedagoški dnevnik, določijo specialni didaktiki.

Vsebina pedagoškega dnevnika pri didaktiki zgodovine

- Moja pričakovanja.
- Urnik.
- Predstavitev šole.
- Zapisniki dela po dnevih.
- Zapisi nastopov učitelja/-ice.
- Učne priprave študenta/-ke.
- Glavne pridobitve pedagoške prakse.
- Samoocenjevalni obrazec.
- Anketni vprašalnik za študenta/-ko.
- Anketni vprašalnik za učitelja/-ico.
- Mentorjeva ocena.

Trškan, Danijela (2005). Obvezna pedagoška praksa za študente 4. letnika zgodovine pedagoške smeri: prispevek k visokošolski didaktiki. *Zgodovinski časopis*. 59/1–2. 195.

10.5.1 Študenti

Specialni didaktiki sestavijo podrobna pisna navodila za izpolnjevanje dokumentacije oz. dnevnika. Določijo obrazce, ki jih morajo študenti izpolniti in priložiti v dnevnik.

Izpolnjeni obrazci, priloženi dnevniku prakse, so lahko:

- obrazci za hospitacijska poročila,
- pisne refleksije za predpriprave učnih ur,
- obrazci za učne priprave oz. pisne učne priprave,
- pisne refleksije po nastopu,
- urnik po dnevih z različnimi dejavnostmi,
- seznam oz. zbirnik opravljenih hospitacij,
- seznam oz. zbirnik opravljenih nastopov,
- seznam oz. zbirnik opravljenih dodatnih dejavnosti,
- anketni vprašalnik itd.

Natančni rok oddaje določijo posamezni specialni didaktiki.

10.5.2 Mentor

Specialni didaktiki določijo, katere obrazce oz. dokumentacijo morajo izpolniti mentorji.

Dokumentacija lahko vključuje:

- podpisano in ožigosano potrdilo o opravljanju pedagoške prakse študenta,
- podpisan seznam opravljenih hospitacij študenta,
- podpisan seznam opravljenih nastopov,
- podpisan seznam dodatnih dejavnosti,
- podpisani ocenjevalni obrazci za nastope,
- podpisan in ožigosan ocenjevalni obrazec za celotno pedagoško prakso,
- anketni vprašalnik itd.

Mentor posreduje dokumentacijo po pošti, v kuverti preko študenta ali jo vloži v dnevnik študenta. Rok oddaje naj ne bi bil več kot en mesec po končani pedagoški praksi.

Primer seznama oz. zbirnika hospitacij in nastopov pri didaktiki nemščine **ZBIRNIK HOSPITACIJ in NASTOPOV ZA PRAKTIKANTA/-KO**

Praktikant/-ka: _____

Šola: _____

Mentor/-ica: _____

Ostali/e učitelji/-ice, pri katerih ste morda tudi hospitirali: _____

Kolegi/-ice, pri katerih ste hospitirali: _____

HOSPITACIJE			NASTOPI	
DATUM	RAZRED	IME IN PRIIMEK (označite z M/U/K) M=mentor/-ica / U= drugi učitelj/-ica / K= kolega/-ica iz FF	DATUM	RAZRED

Kraj in datum:

Žig

Podpis mentorja/-ice:
Didaktika nemščine

11. Sodelovanje mentorja in študenta

Mentor in študent naj bi obojestransko sodelovala. Sodelovanje naj bi spodbujalo obojestransko refleksijo in pozitivno komunikacijo.

Načela uspešnega sodelovanja

- Vprašaj za pojasnilo.
- Pohvali napredek.
- Poskrbi za zaupanje in verbalno pomoč.
- Upoštevaj čustva.
- Sproščенost in odkritost.

...

Cencič, Majda (1993). Predlogi za uspešno sodelovanje med mentorjem in pripravnikom, *Vzgoja in izobraževanje*. 24/3. 33–34.
Cencič, Miroslava, Cencič, Majda (1994). *Praktično usposabljanje kandidatov*. Ljubljana: Pedagoška fakulteta. 59–60.

Za uspešno prakso si mentor lahko postavi naslednja uvodna vprašanja:

- Kaj želim, da se študent nauči na praksi?
- Kakšna naj bila moja vloga kot mentorja?
- Kako spodbujati samostojnost študentov?

Priporoča se kombinacija posrednega in neposrednega načina komunikacije.

Posredni način	Neposredni način
Sprejemanje Upoštevanje čustev Spodbujanje Hvaljenje Upoštevanje idej Dopuščanje avtonomnosti	Spraševanje Razlaganje Dajanje navodil Postavljanje omejitev Prepričevanje

Da bo sodelovanje uspešno, naj mentor:

- sestavi program pred začetkom prakse,
- načrtuje čas za predpripravo in povratno informacijo,
- komunicira s študentom in specialnim didaktikom po elektronski pošti in telefonu,
- daje pozitivne povratne informacije, spodbuja in pomaga študentu.

Najpomembnejši del prakse so samostojni nastopi študentov. Da bo nastop uspešen, naj si mentor vzame čas za:

- skupno pripravo na nastop,
- preverjanje učne priprave,
- opazovanje nastopa,
- (samo)analizo študenta in vrednotenje,
- načrt za naslednji študentov nastop.

Po nastopu naj mentor spodbuja študenta, da sam analizira učno uro; mentor pa naj sporoča povratne informacije, kot jih je zaznal in zabeležil (dejstva):

- Katere cilje ste želeli doseči?
- Kako vam je to uspelo in zakaj?
- Katere učne oblike, metode so bile učinkovite in zakaj?
- Kateri zunanji dejavniki so vplivali na pouk (vreme, počutje učitelja, učencev ...)?
- Kako ocenjujete svojo vlogo pri uspešni in manj uspešni izpeljavi učne ure?
- Katere izkušnje boste uporabili v prihodnje in kako?

Bizjak, Cvetka (2005). Seminar za učitelje mentorje v okviru projekta Partnerstvo fakultet in šol v letih 2004 in 2005. Gradivo. 7. in 8. januar 2005 na Filozofski fakulteti v Ljubljani. Ljubljana: Center za pedagoško izobraževanje Filozofske fakultete Univerze v Ljubljani. 37–38.

Primer napotkov za mentorja

"V začetku naj mentor spodbudi pripravnika, da najprej on opiše svoje doživljanje ure, predstavi svoja opažanja in analizo dogajanja. Nato izmenjata podatke, se pogovorita o ugotovitvah, pogledata, kjer so njune ugotovitve podobne in kje se razlikujejo.

/.../

- mentor naj se trudi, da je dober poslušalec ne glede na to, kako zelo si želi povedati nekaj pripomb;
- zagotovi naj, da bo večji del uvodnega dela poslušal /študentovo/ samoanalizo;
- kasneje naj postopoma in gladko v pogovor vplete svojo oceno, vendar tako, da izhaja iz /študentove/;
- potrudi naj se, da v njegovi povratni informaciji izhaja iz dobrega in uspešnega v opazovanem dogajanju;
- ko se dotakne šibkih področij, naj jih predstavi na pozitiven način;
- občasno naj dela povzetke;
- dovolj časa (približno tretjino) naj nameni dogovoru o realističnem načrtu aktivnosti v prihodnje;
- pogovori naj se o idejah, ki naj vodijo do ciljev prihodnjega opazovanja;
- poskuša naj dobiti povratno informacijo o /študentovem/ doživljanju mentorjevega načina opazovanja."

Bizjak, Cvetka (2004). *Organizacija pripravništva na šoli*. Ljubljana: Zavod Republike Slovenije za šolstvo. (po Acton, Kirham, Smith, 1992).

12. Ocena pedagoške prakse študenta

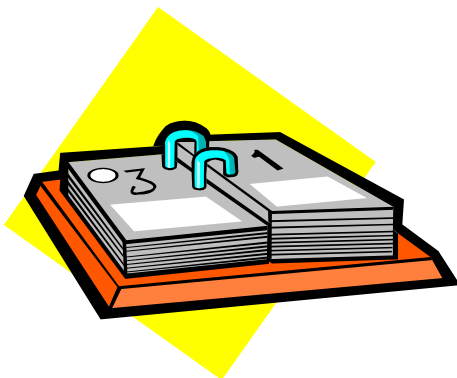
Pedagoško prakso ocenjujejo študent, mentor ali specialni didaktik.

Pri pedagoški praksi se ocenjujejo:

- nastopi študentov na pedagoški praksi,
- celotna pedagoška praksa,
- dnevnik.

Posamezni predmeti določijo specifične elemente ocenjevanja pri nastopih, celotni pedagoški praksi in dnevniku.

Pri zaključni oceni za pedagoško prakso specialni didaktiki določijo, kateri elementi se upoštevajo in kako se določi skupna ocena. Pri skupni oceni se lahko upošteva npr. splošna ocena mentorja, mentorjeva ocena študentovih nastopov (študent sam izbere nastope za ocenjevanje) in ocena pedagoškega dnevnika (oceni ga specialni didaktik) ipd.

12.1 Primeri ocenjevanja pedagoške prakse

Primer ocenjevanja pedagoškega dnevnika pri didaktiki angleščine

Skela, Janez, Sešek, Urška, Zavašnik, Mihaela (2003). *Pedagoška praksa. Teaching Practice Pack*. Ljubljana: Zavod Republike Slovenije za šolstvo. 100–101.

Primer ocenjevanja vseh nastopov na pedagoški praksi pri didaktiki geografije

Ocenjevalni list nastopa študenta/ -ke geografije

Ocenjevalec: _____

Šola: _____

Datum: _____

Študent/-ka: _____

Učna _____

tema/enota: _____

Število doseženih točk _____ v % _____, ocena: _____

(Kriterij: 61–68 % = 6; 69–76 % = 7; 77–84 % = 8; 85–92 % = 9; 93–100 % = 10)

OCENJEVALNI LIST				
Opisno ocenjevanje s pomočjo deskriptorjev				
KRITERIJI	POPOLNO 4	USTREZNO 3	DELNO USTREZNO 2	POD PRIČAKOVANIM 1
Artikulacija učne ure in izvajanje učnega procesa;	V strukturi učne ure so bili zastopani vsi elementi, ki so bili med seboj jasno povezani in pravilno časovno razporejeni;	V strukturi so bili zastopani vsi elementi, ni bilo jasne povezave med njimi, časovna razporeditev je bila ustrezna;	V strukturi so bili posamezni elementi izpuščeni, povezanost med njimi ni bila jasna, časovna razporeditev je neustrezna;	Ura ni imela jasne zasnove, v strukturi so bili podani le določeni elementi;
Doseganje učnih ciljev (predvideni v priprav);	Načrtovane učni cilji so bili doseženi v celoti, razumevanje je bilo v zaključku utrjeno;	Dosežena je bila večina učnih ciljev, razumevanje je bilo delno utrjeno;	Učni cilji so bili doseženi le delno, zaključka ni bilo in cilji niso bili utrjeni;	Zastavljeni učni cilji niso bili doseženi
Strokovno vsebinska razlaga učne snovi;	Jasna razlaga, sistematično razložena in utemeljena s primeri, brez strokovnih napak, podkrepjena z natančnimi podatki;	Razumljiva razlaga, brez strokovnih napak, vendar pomanjkljivo utemeljena, razložena z ustrezno količino podatkov;	Približna razlaga, utemeljevanje in razlaga sta bila pomanjkljiva, skromni podatki, nekaj strokovnih napak;	Pomanjkljiva razlaga s strokovnimi napakami brez brez utemeljevanja in razlage s primeri;
Oblika in metodično didaktična zasnova učne ure;	V učni uri so bile zastopane zelo učinkovite, kombinirane oblike in metode poučevanja;	Učna ura je potekala frontalno, z učinkovito pomočjo različnih metod dela;	Učna ura je potekala frontalno, s pomočjo različnih metod dela, ki pa niso bile učinkovite (primere);	Učna ura je potekala zgolj frontalno s pomočjo razlage;
Materiialno tehnična izvedba ure in nazornost razlage;	V učni uri so bila pravilno in brez napak uporabljena različna učila in učni pripomočki; nazornost je bila odlična;	V učni uri so bila z manjšimi pomanjkljivostmi uporabljena različna učila in pripomočki, ki so pripomogla k zadostni nazornosti;	V učni uri so bila različna učila in učni pripomočki pomanjkljivo uporabljeni, nazornost je bila pomanjkljiva;	V učni uri je bil uporabljen le en sam učni pripomoček, učila so bila neustrezno uporabljena, nazornost je bila slaba;
Govorna predstavitev učne ure;	Govor je bil ves čas pravilen, naravna in prepričljiva govorica telesa je vzbudila pozornost dijakov; spretno je odgovarjal/la na vprašanja;	Govor in raba jezika sta bila ustrezna, odražala sta navdušenje nad učno temo, ustrezno je odgovarjala na vprašanja;	Način podajanja snovi in govor ter raba jezika sta bila razumljiva, vendar sta odražala napake, odgovori na vprašanja učencev so pomanjkljivi;	Sporočilu govora je bilo težko slediti, odgovori na vprašanja učencev so bili nejasni in pomanjkljivi;
Učna priprava na pouk;	Popolna v obliki, odraža odlično pripravo in organizacijo učne ure, vsebuje vse elemente;	Priprava je vsebinsko ustrezna z manjšimi pomanjkljivostmi v organizaciji učne ure;	Oblikovno in vsebinsko pomanjkljiva z napakami;	Priprava je nezadostna in pomanjkljiva glede vsebine in oblike;
SKUPNO ŠTEVILO TOČK:				

Primer ocenjevanja celotne pedagoške prakse pri didaktiki zgodovine

Kriteriji/ točke:	0	0,5	1	1,5	2	2,5	3
Urejenost dnevnika	Dnevnik ni oddan v roku.	Dnevnik je manj pregledno urejen. Naslovna stran nima vseh podatkov o šoli.	Dnevnik je zelo pregledno urejen. Naslovna stran ima vse potrebne podatke o šoli, učitelju in študentu.				
Izpolnjeni obrazci	Obrazci niso oddani v roku.	Nekateri obrazci niso izpolnjeni oz. več obrazcev je pomanjkljivo izpolnjenih.	Vsi obrazci so natančno izpolnjeni (zlasti 1.–4., 7.–12.).				
Zapisniki hospitacij	Zapisniki niso oddani v roku.	Priloženi so vsaj trije zapisniki. Zapisniki so izredno pomanjkljivo in nečitljivo napisani ter niso v skladu z določenimi obrazci.	Priloženi so trije zapisniki. Navedenih razlik pri razredih z enako učno snovjo ni. Zapisniki so pomanjkljivo izpolnjeni in nečitljivo napisani. Zapisniki so zapisani po enem obrazcu.	Priloženi so štirje zapisniki, dva pa sta enaka oz. navedenih podrobnih razlik pri razredih z enako učno snovjo ni. Manjše pomanjkljivosti nekaterih zapisnikov. Zapisniki so zapisani z dvema obrazcema.	Priloženo je šest zapisnikov z različnimi obrazci (od tega vsaj trije z različno učno vsebino), ki so natančno izpolnjeni. Natančno so navedene razlike v razredih z isto učno vsebino.		
Učne priprave	Dnevnik ni oddan v roku.	Dnevnik vključuje manj kot štiri učne priprave. Učne priprave ne vključujejo zahtevanih didaktično-metodičnih elementov. Učne priprave so napisane zelo nečitljivo in nepregledno.	Dnevnik vključuje štiri učne priprave. Učne priprave so nepregledno in izredno pomanjkljivo napisane.	Dnevnik vključuje pet učnih priprav. Večje pomanjkljivosti so pri izdelavi učnih priprav.	Dnevnik vključuje štiri učne priprave, pri štirih pa ni metodičnih variant na enako učno snov.	Dnevnik vključuje šest učnih priprav, pri dveh učnih pripravah z enako učno vsebino ni metodičnih variant. Manjša pomanjkljivost je pri izdelavi učnih priprav.	Dnevnik vključuje osem učnih priprav (od tega štiri z različno učno vsebino), ki so izdelane po navodilih za izpitni učni nastop. Učne priprave z enako učno snovjo vsebujejo metodične variante.
Mentorjeva ocena (iz dnevnika)				Mentorjeva ocena vključuje pri vseh treh kriterijih uspešno.	Mentorjeva ocena vključuje pri dveh kriterijih uspešno.	Mentorjeva ocena vključuje pri dveh kriterijih zelo uspešno.	Mentorjeva ocena vključuje pri vseh kriterijih zelo uspešno.

Trškan, Danijela (2005). Obvezna pedagoška praksa za študente 4. letnika zgodovine pedagoške smeri. *Zgodovinski časopis*. 58/1–2. 196–197.

Pedagoška praksa se oceni na podlagi dnevnika pedagoške prakse oz. petih kriterijev, ki vključujejo različno število točk. Univerzitetna ocena se pridobi s seštevkom točk. Mentorjeva ocena vključuje tri kriterije, pri katerih mentor oceni vsebinsko pripravo na nastope, metodično spretnost ter vložen trud in pozitiven odnos do pedagoškega dela.

Primer zaključevanja ocene za pedagoško prakso pri didaktiki nemščine

Skupna ocena se pri didaktiki nemščine pridobi na podlagi ocene nastopov (oceni mentor), ocene prakse (mentor poda na koncu zbirnika nastopov končno oceno o uspešnosti prakse) in ocene dnevnika oz. mape (oceni specialni didaktik).

Ocenjevanje osebne mape

Mapa vsebuje vso zahtevano dokumentacijo DA / NE

Datum oddaje mape		Datum pregleda mape	
Celostni vtis 5 6 7 8 9 10			
Hospitacijski zapisniki 5 6 7 8 9 10			
Priprave 5 6 7 8 9 10			
Slovenščina 5 6 7 8 9 10			
Nemščina 5 6 7 8 9 10			
Refleksija (dnevnik/portfolio) 5 6 7 8 9 10			
Kratka utemeljitev ocene mape			

Primer potrdila in kratke opisne ocene mentorja pri didaktiki angleščine je iz: Skela, Janez, Sešek, Urška, Zavašnik, Mihaela (2003). *Pedagoška praksa. Teaching Practice Pack*. Ljubljana: Zavod Republike Slovenije za šolstvo. 36.

POTRDILO MENTORJA O OPRAVLJENI PEDAGOŠKI PRAKSI

Podpisani/-a _____
izjavljam, da je v času od _____ do _____
študent/-ka _____

z Oddelka za anglistiko in amerikanistiko Filozofske fakultete v Ljubljani pri meni opravljal/-a pedagoško prakso (pri predmetu angleščina).

PROSIMO ZA KRATKO OPISNO OCENO ŠTUDENTOVE USPEŠNOSTI IN PRIZADEVNOSTI V ČASU PP:

V/Na _____ Podpis: _____

žig šole

13. Ovrednotenje pedagoške prakse

Za ovrednotenje pedagoške prakse se lahko uporabljajo:

- anketni vprašalnik za študente,
- anketni vprašalnik za mentorje,
- poročila izvajalcev specialnih didaktik (povratna informacija učiteljem je lahko v obliki zahvalnega pisma, analize anketnih vprašalnikov študentov itd.)

V pomoč pri sestavi vprašalnika za mentorje priporočamo:

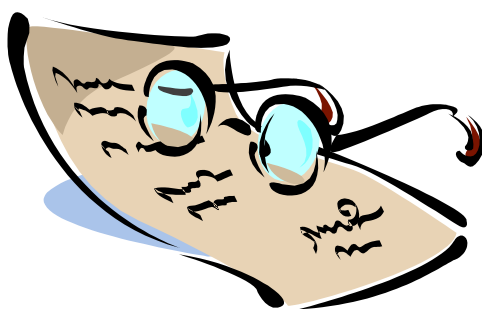
Skela, Janez, Sešek, Urška, Zavašnik, Mihaela (2003). *Pedagoška praksa. Teaching Practice Pack*. Ljubljana: Zavod Republike Slovenije za šolstvo. 94–96.

Cencič, Miroslava, Cencič, Majda (1994). *Praktično usposabljanje kandidatov*. Ljubljana: Pedagoška fakulteta. 73–75.

V pomoč pri sestavi vprašalnika za študente priporočamo:

Skela, Janez, Sešek, Urška, Zavašnik, Mihaela (2003). *Pedagoška praksa. Teaching Practice Pack*. Ljubljana: Zavod Republike Slovenije za šolstvo. 97–99.

Cencič, Miroslava, Cencič, Majda (1994). *Praktično usposabljanje kandidatov*. Ljubljana: Pedagoška fakulteta. 68–72.

14. Posebnosti

Posebnosti oz. natančna navodila za izvajanje pedagoške prakse pri specialnih didaktikah so prikazana v pisnih navodilih, ki jih specialni didaktiki pripravijo posebej za mentorje in za študente za vsako študijsko leto posebej.

Pri nekaterih specialnih didaktikah pa so pripravljene tudi posebni priročniki za študente in učitelje.

Didaktika angleščine

Skela, Janez, Sešek, Urška, Zavašnik, Mihaela (2003). *Pedagoška praksa. Teaching Practice Pack*. Ljubljana: Zavod Republike Slovenije za šolstvo.

Didaktika slovenskega jezika in didaktika književnosti

Krakar Vogel, Boža, Vogel, Jerca, Žbogar, Alenka (2004). *Priročnik za učitelje – mentorje pri pedagoški praksi*. Filozofska fakulteta: Oddelek za slovenistiko.

Krakar Vogel, Boža, Vogel, Jerca, Žbogar, Alenka (2004). *Dnevnik prakse pri didaktiki slovenskega jezika in didaktiki književnosti*. Filozofska fakulteta: Oddelek za slovenistiko.

Didaktika zgodovine

Trškan, Danijela (2005). *Priročnik za učitelje zgodovine*. Prenovljena pedagoška praksa študentov 4. letnika pedagoške smeri zgodovine. Didaktika zgodovine. Filozofska fakulteta: Oddelek za zgodovino.

Trškan, Danijela (2005). *Dnevnik pedagoške prakse*. Priročnik za študente zgodovine pedagoške smeri. Didaktika zgodovine. Filozofska fakulteta: Oddelek za zgodovino.

15. Seznami

15.1 Seznam predmetov in izvajalcev (z elektronskim naslovi)

Didaktika angleščine	dr. Janez Skela janez.skela@ff.uni-lj.si mag. Mihaela Zavašnik mihaela.zavasnik@guest.arnes.si mag. Urška Sešek urska.sesek@ff.uni-lj.si mag. Mojca Belak mojca.belak@guest.arnes.si
Didaktika filozofije	dr. Marjan Šimenc marjan.simenc@guest.arnes.si
Didaktika francoščine	dr. Meta Lah meta.lah@guest.arnes.si
Didaktika geografije	dr. Tatjana Resnik Planinc tatjana.resnik-planinc@guest.arnes.si Saša Kosten-Zabret sasa.kosten-zabret@guest.arnes.si
Didaktika hrvaščine in srbščine	dr. Vesna Požgaj Hadži vesna.pozgaj-hadzi@ff.uni-lj.si Tatjana Balažič Bulc tatjana.balazic-bulc@guest.arnes.si
Didaktika italijanščine	dr. Darja Mertelj darja.mertelj@guest.arnes.si
Didaktika klasičnih jezikov	dr. Matej Hriberšek matej.hribersek@guest.arnes.si
Didaktika nemščine	dr. Ana Marija Muster ana-marija.muster@guest.arnes.si mag. Brigita Kosevski Puljič brigita.kosevski@guest.arnes.si mag. Saša Podgoršek sasa.podgorsek@guest.arnes.si
Didaktika psihologije	dr. Drago Žagar drago.zagar@ff.uni-lj.si
Didaktika ruskega jezika	Janja Urbas janja.urbas@siol.net
Didaktika slovenskega jezika in didaktika književnosti	dr. Boža Krakar Vogel boza.krakar@guest.arnes.si dr. Jerca Vogel jerca.vogel@ff.uni-lj.si dr. Alenka Žbogar alenka.zbogar@guest.arnes.si
Didaktika sociologije	dr. Alojzija Židan alozija.zidan@fdv.uni-lj.si
Didaktika španščine	mag. Marjana Šifrar Kalan marjana.kalan@siol.net lekt. Nubia Zrimec nubia.zrimec@ff.uni-lj.si
Didaktika umetnostne zgodovine	mag. Olga Paulič olga.paulic@guest.arnes.si
Didaktika zgodovine	dr. Danijela Trškan danijela.trskan@guest.arnes.si

15.2 Spletne strani predmetov

Nekatere specialne didaktike imajo tudi spletne strani, kjer so objavljena navodila in gradiva za študente.

Didaktika angleščine

<http://www.ff.uni-lj.si/anglistika/didaktika.htm>

Didaktika francoščine

<http://www2.arnes.si/~mlah5/>

Didaktika geografije

http://www.ff.uni-lj.si/geo/gradiva/studijska_gradiva/didaktika_geografije/gradiva_didaktika.html

Didaktika nemščine

<http://www.ff.uni-lj.si/germanistika/Slovensko/index.htm>

Didaktika slovenskega jezika in didaktika književnosti

<http://www.alenkazbogar.com>

Didaktika zgodovine

<http://www.ff.uni-lj.si/Zgodovin/DANIJELA/DIDAKTIKAZGODOVINE/default.htm>

15.3 Seznam literature

- Bevc, Vera, Fošnarič, Alojz, Sentočnik, Sonja (2002). *Spremljanje in vrednotenje pedagoškega dela strokovnih delavcev*. Ljubljana: Zavod Republike Slovenije za šolstvo.
- Bizjak, Cvetka (2004). *Organizacija pripravnštva na šoli*. Ljubljana: Zavod Republike Slovenije za šolstvo.
- Cencič, Majda (1993). Predlogi za uspešno sodelovanje med mentorjem in pripravnikom. *Vzgoja in izobraževanje*. 24/3. 16–19.
- Cencič, Miroslava, Cencič, Majda (1994). *Praktično usposabljanje kandidatov*. Ljubljana: Pedagoška fakulteta.
- Cvetek, Slavko (2002). Pedagoška praksa in njen pomen za izobraževanje učiteljev. *Pedagoška obzorja*. 17/3/4. 125–139.
- Erčulj, Justina (1998). Ravnatelj in hospitacije pri pouku. Še nekaj o instrumentarijih za spremljanje učiteljevega dela. *Vzgoja in izobraževanje*. 29/4. 53–55.
- Kotan, Anton, Novljan, Egidija (1993). *Navodila za hospitacije*. Ljubljana: Pedagoška fakulteta.
- Marentič Požarnik, Barica (1993). Kako se učijo učitelji? *Vzgoja in izobraževanje*. 24/3. 13–15.
- Marentič Požarnik, Barica. (2000). Profesionalizacija izobraževanja učiteljev – nujna predpostavka uspešne prenove. *Vzgoja in izobraževanje*. 31/4. 4–11.
- *Predmeti pedagoških smeri študija na Filozofski fakulteti* (2005). Razmnoženo za potrebe projekta Partnerstvo fakultet in šol 2004/05. 10. 9. 2004. Ljubljana: Center za pedagoško izobraževanje Filozofske fakultete Univerze v Ljubljani.
- *Seminar za učitelje mentorje v okviru projekta Partnerstvo fakultet in šol v letih 2004 in 2005*. Gradivo. 5. in 6. november 2004 na Filozofski fakulteti v Ljubljani. Ljubljana: Center za pedagoško izobraževanje Filozofske fakultete Univerze v Ljubljani.
- *Seminar za učitelje mentorje v okviru projekta Partnerstvo fakultet in šol v letih 2004 in 2005*. Gradivo. 7. in 8. januar 2005 na Filozofski fakulteti v Ljubljani. Ljubljana: Center za pedagoško izobraževanje Filozofske fakultete Univerze v Ljubljani.
- Skela, Janez, Sešek, Urška, Zavašnik, Mihaela (2003). *Pedagoška praksa. Teaching Practice Pack*. Ljubljana: Zavod Republike Slovenije za šolstvo.
- Tomič, Ana (1990). *Teorija in praksa spremljanja pouka*. Ljubljana: Zavod RS za šolstvo in šport.
- Trškan, Danijela (2001). Prostovoljna tedenska pedagoška praksa študentov zgodovine. Marentič Požarnik, Barica (ur.). *Visokošolski pouk – malo drugače*. Ljubljana: Center za pedagoško izobraževanje Filozofske fakultete. 77–81.
- Trškan, Danijela (2002). Prednosti individualnih konzultacij – drugačen način dela s študenti: prispevek k visokošolski didaktiki. *Zgodovinski časopis*. 56/3–4. 479–482.
- Trškan, Danijela (2004). Primer alternativnega ocenjevanja nastopov študentov. *Preverjanje in ocenjevanje*. 1/4. 57–64.
- Trškan, Danijela (2005). Obvezna pedagoška praksa za študente 4. letnika zgodovine pedagoške smeri. *Zgodovinski časopis*. 58/1–2. 195–204.
- *Učni načrti splošnih pedagoško-psiholoških predmetov in specialnih didaktik na Filozofski fakulteti* (2005). Ljubljana: Center za pedagoško izobraževanje Filozofske fakultete Univerze v Ljubljani (za potrebe projekta Partnerstvo fakultet in šol v letih 2004 in 2005).

SKLEP

Pričujoča publikacija je nastala v okviru projekta Partnerstvo fakultet in šol 2004/05, ki je vključeval sodelovanje fakultetnih učiteljev oz. izvajalcev skupnih splošnih pedagoško-psiholoških predmetov in specialnih didaktik, ravnatelje in učitelje različnih osnovnih in srednjih šol v Sloveniji.

Številne ideje so se oblikovale na sestankih, srečanjih, seminarjih in delavnicah, ki so bili izvedeni 2004/05. Zato se na koncu zahvaljujem vsem kolegom, ravnateljem, koordinatorjem in učiteljem.

Za ideje in nasvete pa se še posebej zahvaljujem vsem soavtorjem, ki so pomagali pri vsebinski zasnovi publikacije: dr. Meti Lah, dr. Darji Mertelj, dr. Ani Mariji Muster, mag. Olgi Paulič, mag. Marjani Šifrar Kalan, mag. Mihaeli Zavašnik, dr. Dragu Žagarju in dr. Alojziji Židan. Za dodatne nasvete pa še posebej dr. Darji Mertelj in mag. Mihaeli Zavašnik.

Največja zahvala pa je namenjena ddr. Barici Marentič Požarnik, ki je s svojo vztrajnostjo in spodbudnostjo znala povezati številne učitelje različnih stopenj ter dosegla, da smo se tisti, ki "učimo učitelje" (izvajalci skupnih splošnih pedagoško-psiholoških predmetov in specialnih didaktik) zbirali, pogovarjali in skupaj načrtovali. Rezultat druženja je tudi ta publikacija.

Avtorji,
21. 6. 2005

Fotografiji: Danijela Trškan in Mihaela Zavašnik

Zaključim lahko, da so bili zastavljeni cilji projekta doseženi, še posebej pa je pomembno, da bodo v prihodnje vse specialne didaktike na Filozofski fakulteti vključevale pedagoško prakso.

Sedaj pa so odprte nove poti k novim projektom ...

dr. Danijela Trškan

Naslov: **PEDAGOŠKA PRAKSA PRI SPECIALNIH DIDAKTIKAH
NA FILOZOFSKI FAKULTETI**

Avtorica: **dr. Danijela Trškan**

Soavtorji: **dr. Meta Lah, dr. Darja Mertelj, dr. Ana Marija Muster,
mag. Olga Paulič, mag. Marjana Šifrar Kalan, mag. Mihaela Zavašnik,
dr. Drago Žagar, dr. Alojzija Židan**

Uredila: dr. Danijela Trškan

Recenzetki: ddr. Barica Marentič Požarnik, dr. Tatjana Resnik Planinc

Lektorica: dr. Alenka Žbogar

Strokovni pregled: dr. Darja Mertelj, mag. Mihaela Zavašnik

Sličice so iz: ClipArt. Volume 2. (2001). eGames, Inc.

Razmnožil: Center za pedagoško izobraževanje Filozofske fakultete Univerze v Ljubljani
(za potrebe projekta Partnerstvo fakultet in šol v letih 2004 in 2005)

Copyright © po delih in v celoti Center za pedagoško izobraževanje Filozofske fakultete
Univerze v Ljubljani

Število izvodov: 700

Ljubljana, november 2005